

27 באפריל 2017

לכבוד
גב' דינה זילבר
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-מינהלי)
משרד המשפטים
ירושלים

שלום רב,

הנדון: פניות שרת התרבות לרשויות מקומיות לקצץ בתקציב או למנוע אירועים במוסדות תרבות

לצערנו עלינו לפנות אליך שוב לגבי התנהגות פסולה של שרת התרבות והספורט, מירי רגב, הפוגעת בחופש הביטוי האמנותי ובזכות לתרבות.

הערב יתקיים בסינמטק ירושלים אירוע, שייחוד לדיון על הקשר בין הכיבוש לבין הייצוא הביטחוני הישראלי, במסגרתו יוקרן סרטו של יותם פלדמן "המעבדה" וכן ישתתף עו"ד איתי מק, הנאבק נגד ייצוא נשק ישראלי למשטרים אפלים.

הערב גם יתקיים בחיפה אירוע סולידריות עם שוברים שתיקה, גלריה ברבור בירושלים ותיאטרון אל מידאן החיפאי. האירוע מאורגן על ידי האמן שחר סיון, ויתקיים בסטודיו "הנמלה", שהוא הסטודיו הפרטי שלו (נעה שפיגל "השרה רגב לראש העיר חיפה: התערב בדחפיות באירוע פרטי שמארח את "שוברים שתיקה" בעירך" אתר הארץ, 27.4.17).

ביום 24.4.17 פנתה שרת התרבות והספורט, מירי רגב, לראש עיריית ירושלים במחאה נגד קיומו של האירוע בסינמטק, אותו כינתה "כנס אנטי ישראלי", וביקשה ממנו למנוע מימון של "פעילות החותרת כנגד המדינה, ערכיה וסמליה" (ראי מכתבנו לשרת התרבות מיום 25.4.17, שהעתקו נשלח אף אליך).

בטרם יבשה הדיו על מכתבה לראש עיריית ירושלים פנתה שרת התרבות ביום 26.4.17 לראש עיריית חיפה במחאה נגד קיומו של האירוע בעירו, בטענה שארגון שוברים שתיקה פועל לפגוע בדימוי של מדינת ישראל, ותיאטרון אל מידאן העלה על נס רוצח של חייל. ככל הנראה ביקשה השרה מראש העירייה למנוע את קיום האירוע בנכס עירוני המתקצב על ידי העירייה והזוכה לפרסום באתרי אינטרנט המופעלים על ידי העירייה (בפיסקה הלפני אחרונה במכתב השרה נפל שיבוש; הנוסח המלא של המכתב מופיע בידיעה באתר הארץ שאוזכרה לעיל). כשנתבקשה תגובת השרה לכך שמדובר באירוע שמתקיים בסטודיו פרטי, שלא זוכה לתמיכה ציבורית, ושהאירוע לא מתקיים בשיתוף עם מוסד תרבות שזוכה לתמיכה ציבורית, כל שנמסר מטעמה של השרה רגב הוא: "בתלונה שהגיעה לשרה נטען שמדובר במימון עירוני ובאירוע שזוכה לפרסום עירוני. במידה והעירייה בתשובתה למכתב השרה תטען אחרת, דאז עמדת השרה תיבחן מחדש" (שם).

הסתמכותה של שרת התרבות על מידע שגוי שלא נבדק הוא הפגם השולי בפעילותה. פניותיה החוזרות ונשנות לראשי רשויות מקומיות בדרישה או בקריאה לשלול תמיכה ציבורית במוסדות תרבות או למנוע קיומם של אירועים במוסדות תרבות חמורות משני היבטים:

בהיבט של ראשי הרשויות המקומיות – כשרה פונה בפנייה רשמית לראש רשות מקומית בתוקף תפקידה ועל נייר המכתבים של משרדה, הוא עלול לסבור בטעות שהיא פועלת במסגרת סמכויותיה ושהיא אף קוראת לו להפעיל את סמכויותיו לפי הדין. כפי שכבר הובהר לשרת התרבות הבהר היטב לפני קרוב לשנתיים, אסור לה להתערב בתכנים של אירועי תרבות ואסור לה להתנות תמיכה בבחינת התכנים של היצירה האמנותית (מכתב המשנות ליועץ המשפטי לממשלה אלינו מיום 9.8.15). מה שאסור לשרת התרבות אסור אף לכל רשות ציבורית אחרת שתומכת במוסדות תרבות ובאמנים.

ייתכנו מספר תגובות אפשריות מצד ראשי רשויות מקומיות לפנייה מסוג זה:

התגובה היחידה שעולה בקנה אחד עם הוראות הדין ועם ההגנה על חופש הביטוי האמנותי היא לדחות בשתי ידיים את פנייתה של שרת התרבות. כך אכן עשה ראש עיריית ירושלים, שהודיע בתגובה לפנייתה של השרה: "הסינמטק מתקצב ע"י משרד התרבות ועיריית ירושלים על פי קריטריונים מקצועיים ברורים. העירייה אינה מתערבת בתכנים אמנותיים ואינה צנזור גם במקרים שהתכנים אינם לרוחנו".

תגובות אפשריות נוספות הן של ראש עירייה, שייענה לפנייה השרה בשל חשש לגורל תקציבי התמיכה שמשרד התרבות מקצה לרשויות מקומיות, או של ראש עירייה, השותף לעמדותיה הפוליטיות והאידיאולוגיות של השרה ויראה בהן עילה ראויה לקיצוץ בתקציב או לביטול הפעילות. לפיכך עלולה להיגרם פגיעה רעה מפניות אלה לראשי הרשויות המקומיות כשרת התרבות תימצא לא רק חוטאת אלא אף מחטיאה את הרבים.

מעבר לכך בהיבט הציבורי יש לפניות החוזרות ונשנות לראשי רשויות מקומיות ולמוסדות תרבות, שהחלו עם תחילת כהונתה של שרת התרבות והזרם איננו פוסק, אפקט מצנן מצטבר כלפי קהילת התרבות והאמנות כולה. אמנים עלולים להפנים את המסר שעליהם למעול בשליחותם, וכי מסוכן לעסוק בנושאים שנויים במחלוקת מחשש לגורל התמיכה הציבורית, שבלעדיה לא תיכון תרבות.

לפיכך נבקש להנחות את שרת התרבות בדבר הפסול שבאיומי סרק על קיצוץ בתקציבים של מוסדות תרבות ובפניות לראשי רשויות מקומיות בקריאה שיפעלו שלא כדין.

בכבוד רב,

דן יקיר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתקים: ח"כ מירי רגב, שרת התרבות והספורט
גב' הדס פרבר-אלמוגי, יועמ"ש משרד התרבות והספורט

4 במאי 2017

לכבוד
גב' דינה זילבר
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-מינהלי)
משרד המשפטים
ירושלים

שלום רב,

הנדון: פניות משרד התרבות לתיאטרונים להמציא מחזות

לצערנו עלינו לפנות אליך פעם נוספת לגבי התנהגות פסולה של משרד התרבות והספורט, הפוגעת בחופש הביטוי האמנותי.

לפי ידיעה שהתפרסמה באתר הארץ, משרד התרבות דרש מהנהלת בית הגפן פרטים לגבי ההצגה "השיבה לחיפה", עיבוד לסיפורו של רסאן כנפאני, שעתידה להיות מוצגת השבוע במסגרת "ימי התרבות הערבית בחיפה" (נעה שפיגל, יאיר אשכנזי "משרד התרבות ביקש לבדוק הצגה שתעלה בימי תרבות ערבית בחיפה" אתר הארץ, 4.5.2017). משרד התרבות משתתף במימון הפסטיבל והוא דרש פרטים על ההצגה במסגרת טיפול בפניית ציבור שהתקבלה בטענה לתכנים פוגעניים כביכול. בית הגפן נענה לדרישה ושלה למשרד התרבות את המחזה. לפי תגובת המשרד התרבות העניין עדיין מצוי בבדיקה.

אין זו הפעם הראשונה בה משרד התרבות דורש לקבל לעיונו מחזה בטרם הצגתו. לפני פסטיבל עכו לתיאטרון אחר, שהתקיים בסוכות, דרש משרד התרבות לבחון את המחזה של עינת וייצמן "פלסטין, שנת אפס" כדי לבדוק טענות כאילו ההצגה כוללת מסרים מסיתים החותרים תחת המדינה ופוגעים בסמליה. לאחר שיוצרת ההצגה סירבה לאפשר לנציגי משרד התרבות לצפות בחזרה, הנהלת הפסטיבל נענתה לדרישה ושלה את המחזה לעיונו המוקדם של משרד התרבות (מכתבנו אליך מיום 9.10.2016).

הצנזורה על מחזות בוטלה סופית בשנת 1991, ופקידי משרד התרבות לא מונו להחליפה ולשמש כמשטרת מחזות. העובדה שמוסדות תרבות משתפים פעולה עם הדרישות הפסולות של משרד התרבות מעידה על כך, שהם סוברים בטעות שאם משרד ממשלתי פונה אליהם הדבר נעשה על פי סמכות כדין או שמה בשל חשש שסירוב לבקשה הלא חוקית של משרד התרבות עלול להוביל לפגיעה בתמיכת המשרד.

אנו סמוכים ובטוחים שגם הבדיקה הנוכחית לא תעלה דבר, אך כפי שכבר כתבנו בפנייתנו אליך בעניין המחזה "פלסטין, שנת אפס":

"הליך הבדיקה מופרך על פניו ומשולל סמכות או עילה... הבדיקה עליה הורתה שרת התרבות מגשימה בצורה חריפה במיוחד את החשש מפני אפקט מצנן – גם אם הבדיקה לא תעלה דבר הנזק כבר נעשה בכך ששודר מסר מאיים נגד כל מי שיעז לעסוק בסוגיות שנויות במחלוקת ושאינן עולות בקנה אחד עם עמדותיה הפוליטיות של השרה."

לפיכך נבקש את התערבותך כדי להבהיר למשרד התרבות שאין לו כל סמכות לבחון תכנים של מחזות בפרט ושל אירועי תרבות בהם הוא תומך בכלל.

בכבוד רב,

דן יקיר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתקים: ח"כ מירי רגב, שרת התרבות והספורט
גב' הדס פרבר-אלמוגי, יועמ"ש משרד התרבות והספורט

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי)

ירושלים: ט"ו באייר תשע"ז
11 במאי 2017
תיקנו: 803-04-2017-001143
סימוכין: 803-99-2017-033601

לכבוד
עו"ד דן יקיר
היועץ המשפטי לאגודה לזכויות האזרח

שלום רב,

הנדון: פניות שרת התרבות לרשויות מקומיות בנוגע לאירועי תרבות
סמך: פנייתך מיום 27.4.17 ופנייתך מיום 4.5.17

1. בפנייתך שבסמך ביקשת כי ננחה את שרת התרבות להימנע מלשלוח פניות לראשי עיר בבקשה למנוע מימון של פעילויות תרבות שונות, בשים לב לתוכן האירועים והמשתתפים בהם וכן להבהיר כי בחינת תכנם של מחזות ואירועי תרבות אחרים אינם מסמכותה.
2. לאחר בחינת פנייתך על ידנו, מדובר בהצטברות מדאיגה של מקרים המעבירים מסר בעייתי כי פעילותם של מוסדות התרבות והיוצרים נבחנת כל העת תחת עינה הפקוחה של המדינה, כי הם נתונים לפיקוח וניטור מתמידים מטעם השלטון, בחינה היורדת לשורשו של חופש הביטוי. מסר זה מתעצם ביתר שאת נוכח תכיפותן של פניות אלו.
3. בעקבות פנייתך זו, פנינו לשרת התרבות והספורט, והבהרנו לה כי כפי שפירטנו בהרחבה במכתבנו מיום 5.8.2015, **במצב המשפטי הקיים לא ניתן למנוע מימון בתחום התרבות מחמת תוכן היצירות המוצגות והאירועים המתקיימים במוסדות אלה**. מעבר למגבלה הקבועה כבר בסעיף 33 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה – 1985, גם תמיכה ציבורית הניתנת על-ידי הרשויות המקומיות כפופה לעקרון זה. סעיף 33' האמור קובע הסדר להפחתה מהתמיכה שהוחלט לתיתה או שקיימת המלצה לתיתה למוסד ציבורי רק בגין פעילות מסוימת שיש בה משום שלילת קיומה של מדינה ישראל כיהודית ודמוקרטית, הסתה לגזענות לאלימות ולטרור, תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או ארגון טרור נגד מדינת ישראל וציון יום העצמאות או יום הקמת המדינה כיום אבל, הכל על פי הליך הקבוע באותו הסדר, **שהסמכות ליישמו מצויה בידינו של שר האוצר בלבד**.
4. גם תמיכה ציבורית הניתנת על-ידי הרשויות המקומיות כפופה לעקרון זה. ראו למשל בהקשר אחר אך שרלבנטי גם לעניננו בעע"מ 3307/04 **קול אחר בגליל נ' המועצה האזורית משגב**, (4.4.2005): **"...מקובל עלינו כי על רשות מקומית לאפשר שימוש בשטחים הציבוריים שבמתחם השירותים שלה לשם קיום פעילויות ציבוריות שונות, לרבות פעילויות בעלות אופי פוליטי או מעין פוליטי, וזאת כדי לכבד ולקיים את חופש**

הביטוי באותם מתקנים המיועדים לשימוש של הציבור הרחב. שטחיה הציבוריים של רשות מקומית מהווים במה אפקטיבית לשם השמעת דעות והחלפת רעיונות ועל כן שלילת נגישותם בפני הביטוי הפוליטי עלולה לפגוע קשות בעקרון חופש הביטוי... על הרשות המקומית לפתוח את מתקניה המיועדים לשימוש הקהל הרחב תוך מתן אפשרות להבעת דעות שונות, ובכלל זה לאפשר מתן במה לביטוי פוליטי, מבלי להגביל את הביטוי לו היא נותנת במה על פי תכנון".

5. כפי שאף הובהר במכתב האמור מאוגוסט 2015, בהקשרי תרבות, בחינת התנאת התמיכה במוסדות תרבות לפי תוכנה של הפעילות התרבותית המתקיימת בה, עולה כדי פגיעה בחופש הביטוי. לחופש הביטוי משקל ייחודי בתחום התרבות שהרי חופש הביטוי האומנותי, או חופש היצירה, שייך ללב ליבה של הזכות לחופש הביטוי, שהינה זכות יסוד בחברה הישראלית. משקל ייחודי זה לשימור רוחב חופש היצירה והביטוי בהקשרי תרבות אף נובע מן המשמעות הגדולה של התמיכה הציבורית במוסדות התרבות, אשר נשענים ותלויים במידה רבה בתמיכה זו, מקל וחומר כשמדובר במוסדות קטנים העוסקים בתרבות לא פופולרית.

6. הגבלת אפשרות קיומם של אירועי ופעילויות תרבות על בסיס תוכנם, מובילה לפגיעה קשה במיוחד בחופש הביטוי, שהלא תוכנם של האירועים והרכב המשתתפים בהם – הם הם לב ליבם ועצם מהותם. באשר להיקף חופש הביטוי בכל הנוגע לחופש הביטוי האומנותי קבע בית המשפט בפרשת לאור¹ כי "חופש זה אינו רק החופש להביע דעות מקובלות. זהו גם החופש להביע דעות חורדות, אשר הרוב סולד מהן. זהו החופש לא רק לשבח את השלטון, זהו גם החופש לבקר את השלטון" (ההדגשה הוספה – ד.ת.).

7. גם דברי ביקורת המופנים נגד מדיניות השלטון נמצאים בליבת חופש הביטוי, שכן "מידת תרומתם לדמוקרטיה, להעשרת שוק הרעיונות, לגילוי האמת ולקידום עיקרון ההגשמה העצמית של בני אדם – היא רבה ומרכזית. היא גם חשובה לעצם ההגנה על תפקודו התקיין והראוי של הגוף השלטוני. אפקט מצנן ביחס לביקורת המושמעת כלפי השלטון יהא הרסני לשיטה הדמוקרטית"² (ההדגשה הוספה – ד.ת.).

8. למותר לציין כי שרת התרבות, ככל אדם, רשאית ואף זכאית להתבטא באופן ציבורי ולהביע עמדותיה כחלק בלתי נפרד משיח ציבורי לגיטימי ומותר. עם זאת נדרשת זהירות ותשומת לב באבחנה בין הבעת עמדה אישית או ציבורית כנבחרת ציבור שהינה ודאי לגיטימית לבין יצירת מצג מטעה או מבלבל לפיו פניות השרה המבקשות למנוע אירועי תרבות מסויימים בשל תוכנם, נאמרות "בתפקיד", לכאורה מכוח תפקידה וסמכותה באופן שנושא בחובו מצג אודות אפשרות השפעה על תיקצוב לו זכאים המוסדות השונים,

¹ בג"ץ 14/86 לאור נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות פ"ד מא(1) 421, 433 (1987).

² דני"פ 7383/08 אוניברסל נ' מדינת ישראל 38, 66 (פורסם בנבו, 11.7.2011).

או להפעלת סמכויות מיניסטריאליות כלשהן כלפיהם, בה בשעה שאין אפשרות חוקית להפעלת סמכויות כאמור.

9. לעמדתנו, פניות מסוג זה המופנות לרשויות מקומיות, מוסדות ציבור או גורמים אחרים, המתייחסות לתוכן פעילויות התרבות, יוצרות את הרושם כי התמיכה במוסדות הרלוונטיים עלולה להיפגע או הינה "על תנאי" בתוכן קונקרטי ותלויות בהתאמתו למצב הרוח השלטוני, הינן בלתי לגיטימיות ויש להימנע מהן. זאת, בשל האפקט המצנן על חופש הביטוי בתחום האומנות והתרבות בו קיימת חשיבות מיוחדת לשימורו של מרחב חופשי המאפשר שיח פלורליסטי והצגה של דעות רבות ומגוונות ומבלי שיש בידי השרה מקור סמכות לדרישות מאין אלו.

10. עקרון יסוד דמוקרטי זה תומצת בפסק דינו של כב' השופט לנדוי עוד בשנת 1962 ומאירה היא את דרכנו מאז ועד היום: "שלטון הנוטל לעצמו את הרשות לקבוע מה טוב לאזרח לדעת, סופו שהוא קובע מה טוב לאזרח לחשוב; ואין סתירה גדולה מזו לדמוקרטיה אמיתית שאינה 'מודרכת' מלמעלה". (כב' השופט לנדוי בבג"צ 243/62 אולפני הסרטה בישראל בע"מ נ' לוי גרי (המועצה לביקורת סרטים ומחזות), פ"ד ל"ז(1) 2407, ניתן ב-10.12.1962).

בברכה,

דינה זילבר

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי – מנהלי)

העתק:

הגב' מירי רגב, שרת התרבות והספורט

ד"ר אביחי מנדלבלויט, היועץ המשפטי לממשלה

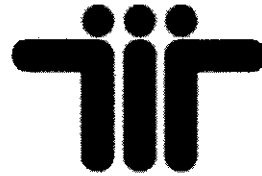
גב' הדס פרבר, היועצת המשפטית, משרד התרבות והספורט

גב' גלית שאשו והבה, מנהלת מנהל תרבות במשרד התרבות והספורט

מר חנון ארליך, מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – מנהלי)

גב' גאל עזריאל, מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – חוקתי)

גב' דפנה גוטליב, מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – מנהלי)

24 באוקטובר 2017

לכבוד
גב' דינה זילבר
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-מינהלי)
משרד המשפטים
ירושלים

שלום רב,

הנדון: הנחיית השר לענייני ירושלים לאסור על קיום סיור במסגרת "בתים מבפנים"

1. אנו פונים אליך בעקבות הנחיה פסולה של השר לענייני ירושלים ומורשת, זאב אלקין, שדרש לבטל סיור בבית העלמין המוסלמי בממילא במסגרת אירועי "בתים מבפנים", הצפויים להיערך בסוף השבוע הקרוב בירושלים.
2. כפי שפורסם אתמול, "אלקין מסר ל"הארץ" כי הביא לביטול השתתפותו של מזרחי באירוע. "אנחנו לא מוכנים להשלים עם העובדה שמימון ממשלתי יועבר לאדם שטוען שחפירות ארכאולוגיות במימון המדינה בעיר דוד ובמנהרות הכותל הן כמו מנהרות החמאס ושנציג הארגון שהוא עומד בראשו מתראיין לסרטוני הסתה של התנועה האיסלאמית נגד מדינת ישראל", מסר. "לכן הפעלתי וטו אישי ודרשתי לבטל את השתתפותו של מר מזרחי בפרויקט הממומן על ידינו כמשרד ממשלתי." (ניר חסון "אלקין אמר כי ביטל סיור בירושלים כי המדרוך הוא איש שמאל, אך הסיור יתקיים" הארץ 23.10.17). בניגוד לאמור בידיעה למיטב ידיעתנו הסיור אכן בוטל.
3. הדרישה לבטל סיור משום שדעותיו או התבטאויותיו של מדרוך הסיור אינן עולות בקנה אחד עם דעותיו של שר בממשלה מהווה פגיעה חמורה ופסולה בחופש הביטוי. כאשר הדרישה מגיעה מצד שר, שמשרדו מממן את האירוע המדובר, היא גם פוגעת בשלטון החוק. הדרישה של השר אלקין מהווה חריגה מסמכות וניצול לרעה של תפקידו ושל התקציב העומד לרשותו, דהיינו של כספי הציבור, לצורך השתקת דעות שאינן לרוחו.
4. זהו נוהג פסול מצד נבחר ציבור או עובד ציבור לבחון את עמדותיהם של מי שצפויים ליטול חלק באירוע ממומן, ולפסול את השתתפותם של אלה שדעותיהם אינן כדעתו. התנהלות שכזו יכולה להתקיים רק במשטר המבוסס על כוח ושררה, ולא במדינה שבה כולם, כולל חברי הממשלה, כפופים לחוק ולזכויות היסוד. אזרחיות ואזרחים במדינה דמוקרטית אמורים להיות חופשיים להביע עמדות ודעות ללא מורא, וקשת הדעות מובאת ונידונה באירועים ציבוריים, כולל באלו שהמדינה שותפה למימונם.
5. עמדתו של השר אלקין פסולה הן בשל פסילת אדם בשל דיעותיו, הן בהתערבות בתכנים של אירועים והן בהתניית מימון בהתיישרות עם קו אידיאולוגי. מעבר לכך ממכתבו של עו"ד איתי מק, ב"כ עמותת עמק שווה, ליועמ"ש המשרד לענייני ירושלים עולה, שהעובדות עליהן הסתמך השר אלקין מופרכות לחלוטין ומהוות לשון הרע חמור נגד העמותה ונגד פעילים בה (המכתב מצ"ב).

6. לצערנו אין זו הפעם ראשונה בה שר בממשלה מנסה להתערב בתכנים של אירועים ציבוריים, ועושה זאת תוך הוצאת שם רע לאדם או למוסד. כפי שכבר הבהרת בתשובתך אלינו מיום 11.5.17, פניותיה החוזרות ונשנות של שרת התרבות למוסדות התרבות יוצרות "הצטברות מדאיגה של מקרים המעבירים מסר בעייתי כי פעילותם של מוסדות התרבות והיוצרים נבחנת כל העת תחת עינה הפקוחה של המדינה, כי הם נתונים לפיקוח ולניטור מתמידים מטעם השלטון, בחינה היורדת לשורשו של חופש הביטוי". עוד ציינת, כי בעקבות פניותינו הובהר שוב לשרת התרבות, ש"לא ניתן למנוע מימון בתחום התרבות מחמת תוכן היצירות המוצגות והאירועים המתקיימים במוסדות אלה". למרבית הצער אף השר אלקין זקוק להבהרות מעין אלה.

7. מעבר לחומרה היתרה שבביטול הסיוע, לדבריו של השר אלקין יש אפקט מצנן תמור על מארגני אירועים, שמבקשים מימון מטעם המשרד לענייני ירושלים ומורשת. לפיכך נבקשך להבהיר לשר לענייני ירושלים ומורשת, כי אסור לו להתערב בתכנים של אירועים ציבוריים, כי אסור לו להתנות תמיכה של משרדו בבחינת התכנים או בבחינת המשתתפים באותם אירועים, וכי זכותו הלגיטימית להביע דעה על פעולותיהם של עמותה או של אדם אינה אמצעי להשחרת שמם תוך יצירת מצג שווא כי הן נאמרות במסגרת מילוי תפקידו ומכוח סמכותו.

בכבוד רב,

דן יקיר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתק: עו"ד איתי מק, ב"כ עמותת "עמק שווה"

מדינת ישראל

משרד המשפטים

מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – מנהלי)

ירושלים: טז' בחשוון התשע"ח
08 נובמבר 2017
תיקנו: 803-04-2017-002806
סימוכין: 803-99-2017-081537

לכבוד
מר דן יקיר, היועץ המשפטי לאגודה לזכויות האזרח
שלום רב,

הנדון: השתתפות ארגון "עמק שווה" באירוע "בתים מבפנים"
סמך: פנייתך מיום 24.10.17

1. פנייתך שבסמך עסקה בהנחיית השר לירושלים ומורשת, מר זאב אלקין, להסיר את חסות המשרד מפעילות ארגון "עמק שווה" באירוע "בתים מבפנים".
2. הואיל והחלטת השר בעניין התקבלה בלוח זמנים דוחק בין קבלת הפניה והבירורים העובדתיים שהיא הצריכה לבין מועד האירוע – לא הייתה אפשרות מעשית לבחון את סבירות ההחלטה במקרה זה בזמן אמת.
3. עם הפנים קדימה, ומבלי למצות את חילוקי הדעות עם המשרד האם מדובר באירוע משרדי "נטו" שתכניו נתונים לבחירת המשרד או במתן חסות משרדית שאז חלים הכללים הנוגעים למתן חסויות, סוכם עם משרד ירושלים ומורשת כי יחודדו הנהלים הרלוונטיים לעניין מתן חסות משרדית מול גורמי המשרד, והכל כפי שיפורט להלן:
 - א. הליך בחירת הגופים להם נותן המשרד חסות יעשה על בסיס אמות מידה ענייניות, שוויוניות, סבירות ופומביות, כאשר לצורך קביעתן יידרש המשרד גם לסייגים ולקריטריונים המפורטים בהוראת תכ"ס 15.3.1 בדבר "פרסומת מסחרית, חסות ממשלתית והשתתפות של משרדי ממשלה בכנסים" (להלן – **הוראת התכ"ס**).
 - ב. במסגרת אישור הענקת חסות לגוף חיצוני – בין במיזם ובין במסגרת אחרת – יפעל המשרד בהתאם לכלל ההנחיות המפורטות בהוראת התכ"ס ויקיים את כלל ההליכים הנדרשים בהתאם להוראה זו.
 - ג. כבכל החלטה מנהלית, במקרים בהם יבקש המשרד לחזור בו ממתן חסות לגוף חיצוני, הדבר יחייב קיומו של הליך הוגן, אשר יכלול בדיקות יסודיות וקבלת החלטה מנומקת וסבירה.
 - ד. בכל מקרה ומקרה על המשרד יהיה לתת את הדעת ללוחות הזמנים של קבלת ההחלטות על-ידו, ולפרסם את החלטותיו מבעוד מועד, באופן שיאפשר לכל גורם שההחלטה משפיעה עליו להשיג עליה.
4. ככלל, יש במתן חסות על ידי גוף ממשלתי או על ידי עובד ציבור כדי לקשור, ולו למראית עין, את המשרד הממשלתי נותן החסות אל הגוף מבקש החסות, אל פעילותו ומטרותיו. בכך, יכול להיווצר הרושם כאילו במתן החסות נוטל המשרד הממשלתי אחריות על הגוף ופעילותו.¹ ואולם, הבהרנו לגורמים הרלוונטיים

¹ ראו והשוו להנחיות היועץ המשפטי לממשלה מס' 1:1700 בדבר "מתן חסות על-ידי עובד ציבור".
רתי צלאח א-דין 29, ת"ד 49029, ירושלים מיקוד 9149001

במשרד ירושלים ומורשת, כי לצד האמור לעיל, מתן חסות הוא משאב ציבורי שעל המשרד הממשלתי לחלקו לציבור באופן שוויוני, ללא משוא פנים ובחתיים לכללי המנהל התקין. בכלל זאת על החלטה ליתן חסות או להימנע ממנה להיות מבוססת על אמות מידה שוויוניות, סבירות ופומביות. כמו כן, כל החלטה על ביטול או חזרה ממתן החסות צריכה להתקיים במסגרת הליך הוגן ועל בסיס החלטה מנומקת וסבירה.

5. בנוסף, במסגרת הסייגים המפורטים בהוראת התכ"ס נקבע כי אין לאשר בקשת חסות כאשר קיימת מעורבות של גוף חיצוני אשר פעילותו ומטרותיו עומדות בסתירה לפעילות המשרד או תפקידיו. במסגרת בחינת אישור מתן חסות על ידי המשרד יש לוודא, בין היתר, עמידה בכלל זה ובצד זאת, יש מקום לוודא כי לא נשקלו שיקולים שאינם ממין העניין, לרבות שיוכו הפוליטי או תפיסתו האידאולוגית של אדם הנמנה על הגוף מקבל החסות. זאת, שכן "שקילתם של שיקולים פוליטיים היא חמורה במיוחד כאשר היא משפיעה על הקצאת טובות הנאה מן הקופה הציבורית [...] הפעלתם של שיקולים פוליטיים פוגעת בשוויון בחלוקתם של משאבים ציבוריים".²

6. בנסיבות אלה ובראי העקרונות שפורטו לעיל גם על-ידנו, לא מצאנו מקום להתערבות נוספת מטעמנו.

בברכה,

דינה זילבר

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה

(משפט ציבורי – מנהלי)

העתק:

מר זאב אלקין, השר לירושלים ומורשת
 מר רן ישי, מנכ"ל משרד ירושלים ומורשת
 גב' שירן שושנה, היועצת המשפטית למשרד לירושלים ומורשת
 מר דני חורין, ממונה בכיר, מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – מנהלי)
 מר אורן פונו, ממונה בכיר, מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – מנהלי)
 גב' דפנה גוטליב, מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי – מנהלי)

² דפנה ברק-ארוז **משפט מנהלי** כרך ב' 655 (2010).